

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG TỰ HỌC CỦA HỌC VIÊN Ở CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC QUÂN SỰ HIỆN NAY DƯỚI GÓC ĐỘ TÂM LÝ - GIÁO DỤC HỌC

LÊ VĂN TÌNH*

1. Hiện nay, mặc dù các phương pháp, phương tiện dạy học mới phát triển mạnh mẽ, song, *tự học* (TH) vẫn là hình thức không thể thiếu, xuyên suốt toàn bộ quá trình dạy học. Điều này đã được GS.TSKH. Nguyễn Cảnh Toàn khẳng định: "*Học bao giờ cũng gắn liền với TH, tự rèn luyện để biến đổi nhân cách của mình. Người dạy giỏi là người biết dạy cho học sinh biết cách TH, tự nghiên cứu, tự giáo dục*" (1; 2). Có thể hiểu, TH là một quá trình phát huy tổng hợp các nhân tố chủ quan của người học nhằm tiếp thu, lĩnh hội kiến thức và rèn luyện các kỹ năng học tập.

Như vậy, TH là một hình thức học tập cơ bản, đặc biệt là ở bậc đào tạo đại học và sau đại học. Đó là quá trình chủ thể tiến hành hoạt động nhận thức tích cực, tự giác, chủ động lĩnh hội tri thức khoa học, phát triển tư duy độc lập, sáng tạo và từng bước biến tri thức của nhân loại thành vốn tri thức, kinh nghiệm của cá nhân; đồng thời, góp phần rèn luyện kỹ năng, kỹ xảo, biết vận dụng các kiến thức khoa học vào giải quyết nhiệm vụ thực tiễn đặt ra.

2. Ở các trường đại học quân sự, quá trình TH gắn liền với quá trình dạy học. Giảng viên (GV) giữ vai trò chủ đạo, là người định hướng, tổ chức và chỉ đạo gián tiếp các hoạt động nhận thức của học viên (HV). Quá trình TH của các HV được bố trí trong một khoảng thời gian nhất định, theo thời gian biểu nghiêm ngặt, chịu sự quản lý của cán bộ quản lý cũng như từ các điều lệnh, điều lệ, chế độ, quy định của nhà trường.

Trên cơ sở, nhận thức sâu sắc vị trí, vai trò của hoạt động TH, tự nghiên cứu đối với mỗi HV trong quá trình đào tạo tại nhà trường và từ thực tiễn giảng dạy, chúng tôi nhận thấy, trong những năm qua, các trường đại học quân sự đã chú trọng đến việc nâng cao chất lượng TH của HV. Do đó, chất lượng TH của HV được nâng lên rõ rệt, về cơ bản đã đáp ứng được mục tiêu, sự nghiệp xây dựng quân đội "*cách mạng, chính quy, tinh nhuệ và từng bước hiện đại*". Tuy nhiên, chất lượng TH, tự nghiên cứu của HV vẫn còn nhiều hạn chế, bất cập, ảnh hưởng không nhỏ đến chất lượng GD-ĐT. Một trong những nguyên nhân dẫn đến thực trạng

này là do công tác quản lý còn nặng về mặt hành chính, không phát huy được tính tích cực, chủ động, sáng tạo của người học; HV còn thiếu kỹ năng trong quá trình TH, chưa có thói quen TH, tự nghiên cứu thường xuyên... Để nâng cao chất lượng TH, tự nghiên cứu của HV, theo chúng tôi, cần thực hiện đồng thời nhiều biện pháp, tác động một cách toàn diện đến tất cả các mặt hoạt động; trong đó, vấn đề trang bị cơ sở khoa học *Tâm lý - giáo dục học* cho mỗi HV là rất cần thiết. Bởi lẽ, *Tâm lý - giáo dục học* là các môn khoa học vừa mang tính lý thuyết, vừa mang tính ứng dụng - thực hành (thực tiễn) và mục đích của hoạt động giảng dạy tâm lý - giáo dục học quân sự là đào tạo con người (người sĩ quan cách mạng). Vì vậy, công tác nghiên cứu, giảng dạy và quản lý khi vận dụng cơ sở Tâm lý - giáo dục học vào nâng cao chất lượng học tập nói chung và TH nói riêng của HV cần thực hiện theo đúng logic của mối quan hệ biện chứng giữa lý luận và thực tiễn.

3. Một số biện pháp nâng cao chất lượng TH ở các trường đại học quân sự dưới góc độ Tâm lý - giáo dục học

1) *Xây dựng động cơ, thái độ TH đúng đắn cho HV.* TH chỉ thực sự có hiệu quả khi người học biết chủ động, tự giác sắp xếp thời gian, kế hoạch học tập một cách hợp lý. Nói cách khác, quá trình TH cần được định hướng, thúc đẩy bởi động cơ, mục đích TH, biến quá trình đào tạo thành quá trình tự đào tạo. Động cơ TH bị chi phối bởi nhiều yếu tố khác nhau, có những yếu tố từ phía chủ thể như: nhu cầu, hứng thú,...; có những yếu tố nằm ngoài chủ thể: mục tiêu, yêu cầu của nhà trường, của xã hội... và yếu tố do chính hoạt động dạy học mang lại như: nội dung, phương pháp giảng dạy. Vì vậy, để xây dựng động cơ, thái độ đúng đắn cho HV, GV cần quán triệt sâu sắc mục tiêu, yêu cầu GD-ĐT của nhà trường, nhiệm vụ xây dựng quân đội và yêu cầu về phẩm chất, năng lực của cán bộ quân đội cho HV. Việc quán triệt các nội dung này

* Khoa Tâm lý học quân sự, Trường Đại học chính trị

cần được tiến hành thường xuyên, liên tục trong suốt khóa học thông qua nhiều hình thức khác nhau, như: tổ chức các hoạt động thi đua với chương trình, kế hoạch cụ thể; tổ chức các hoạt động học tập, bồi dưỡng cho HV về thái độ, trách nhiệm, hiểu được ý nghĩa lí luận và thực tiễn nghề nghiệp, nhiệm vụ công tác sau này,...

2) Trang bị kiến thức, kĩ năng, kĩ xảo và thói quen TH cho HV. Kiến thức, kĩ năng, kĩ xảo và thói quen TH là “điều kiện vật chất bên trong” giúp người học thực hiện quá trình nghiên cứu, biết ứng dụng kiến thức đã học vào giải quyết nhiệm vụ học tập. Để nâng cao chất lượng TH, GV cần xây dựng cho HV các kĩ năng cơ bản sau: *nghiên cứu tài liệu và lựa chọn tài liệu nghiên cứu; cách đọc và thu thập thông tin từ tài liệu.* GV cần hướng dẫn cụ thể cho HV phương pháp tiếp cận nguồn tài liệu, mục đích, nội dung nghiên cứu, khuyến khích HV khám phá, phát hiện ra những vấn đề mới. HV cần rèn luyện các kĩ năng: nghe giảng, ghi chép trên lớp; sử dụng vũ khí, trang thiết bị, các phương tiện kĩ thuật hiện đại; khái quát hóa, hệ thống hóa kiến thức,...

3) Tăng cường những tác động sự phạm từ phía các lực lượng giáo dục trong quá trình nâng cao chất lượng TH. GV là người chỉ đạo, điều khiển và tổ chức hoạt động học tập của HV trong dạy học. Sự tác động từ phía GV ảnh hưởng lớn đến vấn đề nâng cao chất lượng TH của HV. Trong quá trình giảng dạy, GV cần: - Hướng dẫn cụ thể cho HV phương pháp nghe, ghi phù hợp với môn học, nắm được trình độ nhận thức, đặc điểm của đối tượng người học để có các phương pháp dạy học phù hợp; - Chú trọng trang bị những thông tin mới, chỉ dẫn cách thức nghiên cứu từng vấn đề, từng môn học, hướng dẫn cho HV cách thức tư duy, phương pháp TH, tự nghiên cứu; - Giáo dục, nâng cao ý thức tự giác của HV trong quá trình TH, giúp các em nhận thức đúng vai trò, vị trí, tầm quan trọng của hoạt động TH; - Xây dựng kế hoạch học tập khoa học, kết hợp giữa TH với hoạt động thảo luận, khắc phục cách học thụ động; thường xuyên tổ chức cho HV tham gia các buổi tọa đàm, mạn đàm, trao đổi về kinh nghiệm và phương pháp học tập.

Đối với cán bộ chỉ huy các cấp, cần nghiên cứu đổi mới hình thức và phương pháp quản lí, giám sát chặt chẽ các giờ TH của HV, đặc biệt là giờ TH tại giảng đường; tránh tư tưởng “buông lỏng” hay quản lí không sâu sát. Muốn vậy, cần tăng cường công tác kiểm tra, đôn đốc, phát huy vai trò của mỗi tổ chức trong đơn vị, kịp thời nhắc nhở, phê bình, chấn chỉnh những biểu

hiện thiếu ý thức trong giờ TH. Thông qua các buổi “bám lớp”, chỉ huy các đơn vị phải kịp thời phát hiện, thu thập những ý kiến thắc mắc của HV để đề đạt lên cấp trên giải quyết.

4) Tạo môi trường tối ưu cho HV trong quá trình TH: bảo đảm thời gian, sách giáo khoa, giáo trình, tài liệu tham khảo; tạo bầu không khí, tâm lí thoải mái trong quá trình TH. Theo các nhà lí luận dạy học, thông thường thời gian TH cần gấp đôi thời gian học chính khoá. Hiện nay, thời gian TH đối với HV còn ít, có thời điểm còn chông chéo với các công tác khác, vì vậy, các trường cần tăng thời gian TH cho HV, bảo đảm đầy đủ tài liệu, bố trí địa điểm TH hợp lí (tránh gần đường, nhà ăn...). Đồng thời, nhà trường có thể phát động các phong trào thi đua, biểu dương những cá nhân tích cực, điển hình trong quá trình học tập nhằm tạo hứng thú, say mê nghiên cứu khoa học cho HV.

Như vậy, TH là một hoạt động quan trọng, là “nguyên nhân bên trong”, trực tiếp tác động đến chất lượng GD-ĐT. Do đó, việc hiểu và nắm vững những cơ sở khoa học về mặt tâm lí - giáo dục học sẽ là căn cứ, cơ sở để đưa ra các phương pháp giảng dạy phù hợp cho GV và phương pháp TH, tự nghiên cứu của HV,... nhằm góp phần nâng cao chất lượng dạy học ở các trường đại học quân sự. □

(1) Nguyễn Cảnh Toàn. **Quá trình dạy - tự học.** NXB Giáo dục, H. 1997.

Tài liệu tham khảo

1. Đảng Cộng sản Việt Nam. **Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI.** NXB Chính trị quốc gia - Sự thật, H. 2011.
2. Đảng ủy quân sự Trung ương. **Nghị quyết 86/NQ-ĐUQSTW về công tác giáo dục đào tạo trong tình hình mới,** 2007.
3. **Từ điển Giáo dục học.** NXB Từ điển bách khoa, H. 2001.
4. Vũ Dũng (chủ biên). **Từ điển Tâm lí học.** NXB Từ điển bách khoa, H. 2008.

SUMMARY

Quality of students study at the University during the last military was not really good. One of the underlying causes that led to the current situation is due to a lack of student psychological knowledge - education in the process of self-learning, self-study. Therefore, research raise issues of quality of students study in the University under the present military psychological perspective - education is the key directions in order to improve the quality of this work.